

V.Sutkus: ateities ekonomikos DNR planas neveiks be konkretaus įgyvendinimo mechanizmo

Lietuvos verslo konfederacija (LVK) palaiko Lietuvos Respublikos (LR) Finansų ministerijos parengtą Ilgalaikių investicijų ekonomikos skatinimui plano projektą (toliau -Ateities ekonomikos DNR planas), jo turinį ir siekį didinti šalies ekonomikos pažangumą, tačiau išvelgia problemų plano vykdyme. Numatyta, jog per pusantrų metų didelės investicijos turi pasiekti visus Lietuvos regionus. Tačiau plane trūksta aiškaus įgyvendinimo mechanizmo, todėl paskirtos lėšos gali nepasiekti tų, kuriems labiausiai reikia.

„Ateities ekonomikos DNR plano turinys ir jame jau esančios investicijų kryptys, sritys ir priemonės yra tikrai tinkamos ir geros, tačiau pavojai tyko plano vykdyme. Numatytas įgyvendinimo laikotarpis – vos 18 mėnesių, o ilgalaikio poveikio investicijoms iš viso numatoma skirti net 6,3 mlrd. eurų, iš kurių beveik 1,8 mlrd. eurų yra naujos investicijos. Tačiau nėra tikslaus mechanizmo, kaip planas bus įgyvendintas. Teigiama, kad LR Finansų ministerija kas mėnesį atliks planuojamų investicijų panaudojimo stebėseną. Tačiau nėra minimi atsakingi asmenys, kurie prisiimtų atsakomybę už plano įgyvendinimo detales. Neaišku, ar dauguma valstybės institucijų apskritai bus pasiruošusios sėkmingam plano įgyvendinimui“, – teigia LVK prezidentas Valdas Sutkus.

Anot V.Sutkaus, atsižvelgiant į Ateities ekonomikos DNR plano apimtį bei numatytą investicijų dydį, būtina turėti aiškų mechanizmą įgyvendinimo kontrolei užtikrinti.

„Operatyvesniam plano įgyvendinimui padėtų stebėsenos komiteto įsteigimas, į jį įtraukiant ir socialinius partnerius – nacionalines verslo organizacijas. Komitetas galėtų reguliariai vertinti įgyvendinimo progresą, savalaikiai identifikuotų iškilusias problemas bei atsiradusias rizikas, susijusias su plano įgyvendinimu. Be to, informacija greičiau būtų pasiekama, problemos lengviau identifikuojamos, lėšų panaudojimas spartesnis, jei paliktume viską administruoti vienai, LR Finansų ar Ekonomikos ir inovacijų ministerijai, kadangi tokiu atveju dėl atsakomybių nereiktų dairytis po keletą skirtingų institucijų“, – teigia V.Sutkus.

LR Finansų ministerijos parengtas planas yra skirtas Lietuvos ekonomikos, kurią sudaro tiek privatus, tiek viešasis sektorius gaivinimui, todėl V.Sutkaus nuomone, siekiant išlaikyti skaidrumą ir sąžiningumą, jame turėtų būti aiškiai atskirtos ir lygiai padalintos investicijos į viešąjį sektorių bei investicijos, į kurias pretenduoti galėtų privatus sektorius.

„Lygi lėšų padalinimo proporcija turi atsispindėti tiek plano visumoje, tiek ir kiekvienoje srityje. Deja, ne visose Ateities ekonomikos DNR plano srityse lėšų dalinimas yra lygus. Pavyzdžiui, inovacijų, įskaitant sveikatos, infrastruktūros vystymo investicijų srityje visos priemonės yra skirtos išimtinai tik viešajam sektoriui ir apima projektus, nukreiptus į

V.Sutkus: ateities ekonomikos DNR planas neveiks be konkretaus įgyvendinimo mechanizmo

konkrečias įstaigas kaip Kauno klinikų sveikatos analitikos, inovatyvių valdymo sprendimų ir nuotolinės stebėsenos centro sukūrimą ar Kauno klinikų pažangiųjų klinikinių tyrimų centro sukūrimą. Privataus sektoriaus ten visai nėra“, – vieną iš LVK pasiūlymų detaliau apibūdina V. Sutkus

Papildomai, Ateities ekonomikos DNR plane LVK siūlo numatyti dar keletą itin aktualių priemonių.

Į Ateities ekonomikos DNR planą siūloma įtraukti priemones Lietuvos kelių transporto sektoriui skatinti ir laukiamai transporto ir logistikos sektorių transformacijai užtikrinti. Pavyzdžiui, pasienyje su Baltarusija įrengti laukimo aikšteles prie Lavoriškių pasienio kontrolės punkto, eilėse laukiantiems vairuotojams gerinti buitinę infrastruktūrą ir pan.

Taip pat būtų tikslinga numatyti finansavimą privačių aukštųjų mokyklų studijų programų tobulinimui ir mokslo-verslo bendradarbiavimo projektams.

„Prie plane jau numatytų investicijų sričių, kurių tikslas per trumpą laikotarpį pasiūlyti rinkos poreikius atitinkančias mokymo ar studijų programas, siūlome numatyti ilgalaikio bei pigaus finansavimo aukštosioms mokykloms paskolos forma priemonę. Tokiu finansavimu galėtų naudotis universitetai, kolegijos, profesinės mokyklos. Tose mokymosi įstaigose besimokantys asmenys, pasirašę paskolos sutartį, galėtų mokytis nemokamai, tačiau įsipareigotų po mokslų baigimo maždaug 2-3 metus mokymosi įstaigai grąžinti apie 5-15 proc. atlyginimo. Nauda didelė, nes mokymo įstaigos tokiu būdu taptų suinteresuotos, kad asmuo baigęs mokslus kuo greičiau įsidarbintų ir kuo geriau apmokamame darbe.

Pastaraisiais metais vis garsiau diskutuojama apie mažėjantį jaunųjų mokslų daktarų kiekį, kadangi Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) atlikto tyrimo duomenimis, doktorantų pajamos įprastai net neviršija vidutinio Lietuvos darbo užmokesčio. Todėl prie savo siūlymų įtraukėme punktą numatyti lėšas priemonei, skirtai padidinti doktorantų skaičių bei jų įsitraukimą į verslo projektus. Pagal šią priemonę, kiekviena Lietuvoje veikianti įmonė, kuri įdarbintų doktorantūroje studijuojančius asmenis ir pasirašytų sutartį dėl vykdomo mokslinio projekto įmonėje, gautų lėšų iš valstybės doktoranto atlyginimui“, – aukštųjų mokyklų studijų programų tobulinimą ir mokslo-verslo bendradarbiavimo projektus detalizuoja V.Sutkus.

Atsižvelgiant į neatidėliotiną būtinybę modernizuoti Lietuvos žemės ūkio bei maisto sektorius, Ateities ekonomikos DNR plano projektą LVK siūlo papildyti punktu, kuris apibrėžtų perėjimą iš žemais kaštais paremto ūkininkavimo prie žiniomis ir aukšta pridėtine verte grįstų žemės ūkio ir maisto vertės grandinių kūrimo. Pavyzdžiui, naujos galimybės su

V.Sutkus: ateities ekonomikos DNR planas neveiks be konkretaus įgyvendinimo mechanizmo

duomenų rinkimu apie augalus ir gyvulius realiu laiku naudojant jutiklius, dronus, palydovus. Taip pat – žemės ūkio procesų automatizavimas, leidžiantis tiksliai sureguliuoti naudojamų žaliavų ir medžiagų kiekius, palydoviniai duomenys pagerinantys pasėlių augimo ir žemės bei vandens kokybės stebėjimo tikslumą ir panašiai.

